

#BETTERINWINTER O #FULLALLYEARROUND?

Terraferida

Segons la consellera de Turisme Bel Busquets “L’estratègia [#HYPERLINK “https://twitter.com/hashtag/BetterInWinter?src=hashtag/BetterInWinter”](https://twitter.com/hashtag/BetterInWinter?src=hashtag/BetterInWinter) funciona. Tancam 2018 amb estabilitat d’arribada de turistes i havent suavitzat els pics de l’estiu. Millors condicions laborals al sector, millor convivència i millor experiència per als visitants [#HYPERLINK “https://twitter.com/hashtag/IllesSostenibles?src=hash#IllesSostenibles”](https://twitter.com/hashtag/IllesSostenibles?src=hash#IllesSostenibles). Això ho deia la vicepresidenta del Govern amb una piulada feta dia 1 de febrer de 2019. Un argument que es repeteix sempre que hi ha ocasió. Aquestes afirmacions però no se sostenen amb cap dada. Vegem-ho:

D’acord amb les dades oficials (IBESTAT, AENA, Ports de Balears) durant el període de 2016-2018, el nombre total de turistes amb destí principal les Illes Balears, va augmentar de 15.369.926 a 16.596.194 -és a dir, en 2 anys hem rebut 1.226.268 turistes més, un 8%-; el tràfic de passatgers pels tres aeroports de les Illes Balears ha passat de 36.848.555 passatgers a 40.628.855 -un increment de 3.780.300 passatgers, un 10%-; i pel que fa al tràfic de passatgers per via marítima, incloent línies regulars i creuers, l’augment ha estat de 1.539.188 passatgers més, un 10% llarg, dels 14.665.622 als 16.204.810 passatgers. Les xifres no demostren estabilitat en la pressió turística total, sinó tot el contrari. La intensificació de la temporada d’hivern als aeroports de les Illes és tal que per aquest període (transcorre entre dia 28 d’octubre de 2018 i 30 de març de 2019, segons AENA) les companyies aèries han programat 9,3 milions de places, un 22,3% més que a la temporada d’hivern de 2017. D’acord amb l’Índex de Pressió

Humana, l’increment agregat no va acompanyat d’una reducció de la pressió turística a estiu, que ha augmentat exponencialment des de l’any 2011 i que es mou dins paràmetres de massificació i saturació de recursos, espais i serveis. És el que passa quan fas créixer la planta turística. L’oferta legal a Mallorca, de fet, ja supera les 400.000 places. Si es reparteixen les places previstes via zonificació a l’illa hi haurà 154.000 places més que quan va començar la legislatura.

A banda del número de turistes i passatgers, un dels drames més bèsties de la legislatura ha estat entorn a l’habitatge. Amb dades de TINSA el preu del metre quadrat a les Illes ha passat de ser el primer trimestre de 2016 de 1.941 /m2 a 2.145 /m2 al quart trimestre de 2018. Pel que fa al lloguer, s’han publicat titulars com “Els lloguers de Balears ja són els segons més alts del país”, només superats per Madrid, mentre que, a nivell de capital de província, i com explica la notícia, “Palma se situa com la quarta capital de província amb els llo-

guers més alts”. Estabilitat i sostenibilitat, on? A part, els preus de compravenda d’habitatge superen en un 60% la mitjana espanyola -que a l’illa d’Eivissa es tripliquen!- i només l’any passat van augmentar un 12,5%. En conjunt, els increments de preus per accedir a l’habitatge han mostrat increments al voltant del 10% anual els darrers cinc anys. De la mateixa manera que s’està demostrant a destinacions turístiques a tot el món -Berlin, Lisboa, Venècia, San Francisco, Barcelona, etc.-, la explosió de l’oferta d’habitatge per a ús turístic en forma de lloguer, i l’adquisició de segones residències com a inversió, amortitzada sovint segons la fórmula ‘*buy to rent*’ -compri per llogar-, és causa directa de la reducció de l’oferta d’habitatge assequible per als residents i treballadors amb destinació temporal a les Illes. Però compte, què a Balears no manquen habitatges, tot el contrari. Segons les dades de 2017, a Balears disposem d’un parc de 597.501 habitatges que segons el cens de població de 2017 (1.128.908 habitants), dona una ràtio de 1,88 habitants per cada habitatge. No

cal construir més per tant, cal desturitzar i desmercantilitzar l'habitatge existent, entre moltes altres polítiques que no es fan o són tímides.

Mentre massificam les Illes i feim impossible l'accés a l'habitatge, acumulam altres problemes greus, com per exemple la destrossa del camp a base de fer grans xalets per a rics de mig món, el que fa encara més inviable el sector agrari. A inicis d'aquest mateix mes de març es publicava que "La construcció en rústico bate el récord de los últimos 18 años", i no és només que hi hagi un nou rècord (de fins a 613 autoritzacions per construir habitatges unifamiliars), és que entre 1995 i 2018 s'han concedit 9.387 llicències per edificar xalets al camp, tot plegat sense comptar que hi ha desenes de milers de xalets il·legals. Al juliol passat ja és destacava que "el camp mallorquí, es convertiria en el segon municipi més poblat de Balears, per darrere de Palma. Tindria 53.170 habitatges amb capacitat per a acollir a una població de 111.657 habitants". La sobirania alimentària, el coneixement del medi, la memòria biocultural, els aprofitaments sostenibles dels recursos propis no són cap prioritat per partits que es declaren sobiranistes i ecologistes, per a qui ho seran? Pel que fa a sucra la taronja urbanística, això no és tot. Queden prop de 2090 hectàrees de sòl urbanitzable al voltant de les fo-

ranes dels pobles, que podrien acollir entre 283.000 i 450.000 places (depèn de si hi posam 2,5 o 4 places per habitatge). Si contam el creixement previst als sòls urbans consolidats, el sostre de creixement s'acostaria a 1 milió més de places. On posam els cotxes d'aquest nou milió de persones? On són els hospitals, escoles, depuradores i l'aigua per a tot aquest nou creixement?

En relació a les "millors condicions laborals al sector" que diu la consellera Busquets, Rafael Borràs, a l'article *Cuando el turismo empobrece*, publicat a Alba Sud el passat mes de novembre, dona un seguit de dades demolidores: I) el 24,7% de la població de les Balears està en risc de pobresa i/o exclusió social; II) en termes absoluts aquest risc de pobresa i/o exclusió social afecta unes 270.000 persones; III) ha crescut la població que té ingressos inferiors als 1.000 al mes, que ha passat de representar el 34% al 39,2% de la població; IV) el risc de pobresa i/o exclusió social es presenta majoritàriament amb rostre de dona. En la mateixa línia aquest mateix més de gener, sortia la notícia que avui en dia, a les Balears, hi ha de mitjana cinc desnonaments al dia per impagament de lloguer, i això que no sabem res dels desnonaments invisibles, és a dir, d'aquells que es produeixen quan ha de renovar-se el contracte i es produeix una pujada del preu que

no pot ser assumida pels llogaters. Evidentment, amb aquest panorama, i el fet d'haver de compaginar l'ús turístic amb el residencial i haver de compartir l'espai públic amb l'excés de turistes, la convivència també es complica. El paper dels sindicats és clau en aquesta conjuntura, en la mesura en que l'estacionalitat turística juga en contra de l'estabilitat laboral, i resulta temptador assumir que la desestacionalització és la panacea, com sens dubte pot suposar una millora de les condicions laborals i de vida de molts treballadors. No obstant, convé fer-se en allò laboral la mateixa pregunta que els ecologistes ens feim en l'àmbit socioambiental: realment té sentit multiplicar els costos del turisme allargant la temporada? Volem la precarietat crònica del sector estesa al conjunt de l'any i de l'economia? Han millorat les condicions de les treballadores al nou sector del lloguer turístic? No tindria més sentit posar ordre i reequilibrar el balanç entre els costos i beneficis del turisme abans que promoure més del que ja hi ha?

De forma paral·lela a l'evolució d'aquest nou boom turístic s'ha obert un procés de crítica social a la penetració creixent del turisme en l'economia i la vida dels residents, i s'ha llençat un crit d'alarma sobre les conseqüències que els cicles desbocats d'expansió turístic-immobiliària acaben tenint a mig termini, com

va ser el cas del darrer boom del totxo, implosionat ara fa una dècada. Entitats ecologistes, associacions de veïns, col·lectius de treballadores com les Kellys, i fins i tot alguns càrrecs polítics, hem denunciat la necessitat de fer un ténol o fins i tot decreïxer a través dels mecanismes dels que disposen les administracions autonòmiques i locals, amb la política urbanística i turística.

Inicialment la resposta va ser negar la realitat i criminalitzar les veus crítiques com a 'turismofòbia'. Quan els fets ja no es podien negar, s'ha legislat per donar carta de legalitat al gruix de l'oferta turística addicional dels darrers anys amb el que des d'una visió liberal s'ha justificat com a 'fer aflorar' el negoci turístic 'no reglat' perquè genera 'prosperitat compartida'. És a dir, s'ha legalitzat o regularitzat de forma massiva oferta turística de lloguer il·legal i noves places hoteleres excepcionades de complir amb la normativa. Mentre les autoritats donen mostres contínues d'incapacitat per a gestionar l'àmbit de la seva competència, com es veu particularment pel que fa a inspecció turística. A Mallorca de fet, hi ha més de 30.000 places legals per inspector, més milers d'il·legals. No obstant això, els fets s'imposen i, gràcies a la feina constant de comunicació i compilació d'informació i dades per part de les pròpies entitats civils, la ciutadania i els mitjans de comunicació, la visió auto-complaent amb el *business as usual* turístic ja no és convincent per a bona part de l'opinió pública. És en aquest context en el què s'ha d'entendre la campanya #BetterInWinter.

L'estratègia de Turisme sostenible d'aquest Govern del canvi es fonamenta bàsicament en dos eixos: la desestacionalització i la diversificació. Podem dir que l'estratègia, tal com anunciava Bel Busquets, aparentment funciona, ara tenim una temporada turística més llarga i de tipologia canviant. Efectivament, es pot dir que, coincidint amb el #BetterInWinter tenim més turistes tot l'any, però sense disminuir el nombre dels que ens visiten durant l'estiu. De fet, no existeix la campanya #LessInSummer i continua la promoció turística desfermada, com hem pogut veure en el desembarcament que varen fer tant els Consells com el Govern balear a la fira de Fitur 2019 de Madrid. El que es pro-

mou realment és #AlsoInWinter. Igualment, el camí de la diversificació està ben marcat. Darrerament, hem pogut comprovar com l'imaginari de la diversificació turística ha anat calant dins el sector i, com un tsunami, han anat apareixent noves ofertes que abasten un ampli camp de possibilitats. Amb l'únic objectiu d'aprofundir en la tan desitjada desestacionalització, del turisme del sol i platja, i el turisme de gatera, que continuen amb força, hem passat al turisme actiu, familiar, cultural, d'aventura, nàutic, d'esports, gastronòmic, astronòmic, d'esdeveniments o '*bleisure*' -negoci i lleure-, religiós, amb la idea d'apostar per un turisme de qualitat. Però el que realment es promou és el #TotTurisme.

En realitat, és ingenu creure que el flux turístic s'expandeix en el temps més enllà de l'estiu gràcies a una campanya de promoció -i no a factors estructurals, com l'oferta creixent, la seva situació en el mercat internacional o fins i tot el canvi climàtic. També és dubtós que es tracti d'una diversificació econòmica sinó estrictament sectorial a l'àmbit turístic, en la mesura en que l'expansió de la frontera turística en el temps i l'espai ofega les oportunitats per a altres sectors econòmics i n'atreu les inversions. En conjunt, #BetterInWinter sembla més una campanya de promoció interna per a neutralitzar les veus crítiques que una eina de govern sobre el sector turístic i molt menys una política per a imprimir un canvi de rumb a la política econòmica. Més que frenar la penetració del turisme arreu, la promou; més que canviar de model, estén l'actual, allargant la temporada.

Cada dia tenim més evidències de que, en el fons, relats com els de la desestacionalització serveixen més perquè no ens facem les preguntes adients per a canviar les coses. Les previsions d'AENA i Ports a les Balears són de creixement exponencial, però s'aprova una Llei de canvi climàtic per a reduir efectes de gasos d'efecte hivernacle que es multiplicaran amb més vols i creuers, i no diguem ja amb la nova autopista Lluçmajor-Campos i els prop de 200 milions d'euros malgastats en fer noves carreteres a Mallorca. S'aprova una nova Llei turística per a acabar amb la massificació, però el PIAT de Mallorca reparteix desenes de milers de noves places turís-

tiques de tot tipus. S'aprova una Llei d'habitatge per a promoure l'ús social però inspecció turística és incapaç de tancar els 'Airbnbs' il·legals que s'ofereixen a les portes de la Conselleria de Turisme. S'aprova una nova Llei agrària... que permetrà estades turístiques en explotacions agrícoles! ... I l'objectiu és desestacionalitzar!

Començàvem la legislatura 2015-2019 amb l'execució d'un macro-complex urbanístic a la muntanya de Canyamel, el Park Hiatt Mallorca. Un projecte envoltat d'una trama poc transparent, exemple de la més pura lògica mercantilista i devastadora destructora del territori. Mentre, Miquel Ensenyat anunciava, al seu discurs d'investidura com a president del Consell de Mallorca, que una de les seves grans prioritats seria modificar el Pla Territorial (PTI) per frenar l'excés de construcció i d'especulació, però acabarem la legislatura sense haver-lo tocat ni una coma.

Quin dels problemes actuals d'aigua, residus, energia, massificació... pot millorar, mentre se segueix amb un model de creixement sostingut, que no aporta ni estabilitat ni sostenibilitat? Quins dels costos socials del turisme, en l'accés a l'habitatge, l'exclusió dels residents o les condicions laborals, pot millorar amb la mateixa recepta que fracassa dia a dia però en una dosi major? La solució passa inevitablement per posar límits. El mes de setembre de 2016 es presentava el manifest #SenseLímitsNoHiHaFutur recolzat per més de 5.000 persones i 135 entitats d'arreu de les illes reclamant unes illes més verdes, menys massificades i més justes socialment. Acabam les legislatura i sols algunes de les 50 propostes fetes per les entitats s'han traduït en normatives (Decret posidònia, Llei d'habitatge, Llei de residus i Llei de canvi climàtic). Però el fet de no posar fre al creixement turístic i urbanístic i al creixement dels preus dels habitatges i del lloguer, la construcció de noves infraestructures, l'abocament d'aigües residuals, els objectius que persegueixen aquestes lleis cada dia estaran més lluny. Fa temps que hem passat el límit turístic. El creixement constant no és possible, i tots ho sabem. Cal frenar el creixement abans d'escampar arreu una pressió turística insuportable per aquesta terra, per això dèiem i deim #SenseLímitsNoHiHaFutur. ■